

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»

Компонента освітньої програми – обов'язкова (6 кредитів)

Освітньо-професійна програма	Регіональний розвиток і просторове планування
Спеціальність	С6 Географія та регіональні студії
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Джаман Василь Олексійович, доктор географічних наук, професор, професор кафедри географії України та регіоналістики https://geoukr.chnu.edu.ua/pro-kafedru/spivrobotnyky/dzhaman-vasyl-oleksiiovych/
Контактний тел.	+380 95 87 58 881
Е-mail:	v.dzhaman@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3900
Консультації	вівторок, 10.00 – 11.00

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування» належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін за освітнім рівнем «магістр», що пропонується для професійної підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти на першому році навчання. Вона забезпечує формування у студентів професійно-орієнтованої компетентності системного суспільно-географічного і регіонального дослідження проблем регіонального розвитку та раціонального природокористування і спрямована на засвоєння теоретичних і практичних знань про особливості збалансованого розвитку і територіальної організації продуктивних сил і суспільства загалом, раціонального використання природних ресурсів і охорони оточуючого середовища, взаємодії природи і суспільства в системі «Природа – Людина – Господарство», вдосконалення вмінь та навичок регіональних досліджень набутих під час вивчення дотичних дисциплін за освітнім рівнем «бакалавр».

Метою викладання навчальної дисципліни є опанування знаннями про сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування, необхідними для наукового аналізу соціально-економічних проблем розвитку регіонів України.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні основи вивчення концепцій регіонального розвитку та раціонального природокористування.	
Тема 1	Вступ. Предмет, методи і завдання дисципліни «Сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування».
Тема 2	Огляд раніше розроблених напрямів і теорій економічного розвитку регіонів.
Тема 3	Сучасні концепції регіонального розвитку.
Тема 4	Полімасштабність розвитку та концепції регіоналізації простору.
Тема 5	Нерівномірність розвитку та концепції поляризації простору.
Тема 6	Комплексність розвитку та концепції кластерно-мережевої організації простору.
Тема 7	Суб'єктивність сприйняття розвитку та концепції перцепції простору.
МОДУЛЬ 2. Економічні, соціально-демографічні та екологічні концепції розвитку регіонів України. Концепції раціонального природокористування.	
Тема 8	Сутність та класифікація регіональних проблем соціально-економічного та екологічного розвитку.
Тема 9	Економічні та соціально-демографічні проблеми регіонального розвитку України.
Тема 10	Еволюція концепцій і економічних моделей природокористування.
Тема 11	Методологічні засади, цілі та завдання концепції державної екологічної політики.
Тема 12	Сучасні концепції раціонального природокористування в Україні.
Тема 13	Концепція збалансованого (сталого) розвитку – шлях до збереження суспільства. Стратегія сталого розвитку України.

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Методи навчання:
<ul style="list-style-type: none"> • словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо), • практичні заняття, • наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо),

- робота з книгою: навчально- методичною, науковою,
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні),
- самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Методи контролю.

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких способів діагностики, як практичні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. *Поточний контроль* здійснюється під час проведення семінарських та інших видів занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді письмового фронтального опитування.

Форма *підсумкового контролю* – іспит, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі відповідей на підсумковому модулі, результатів виконання ним певних видів робіт.

Методами контролю є: усний, письмовий (розгорнута відповідь), тестовий, графічний при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

1. Контроль засвоєння *лекційного і самостійно опрацьованого* теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.

2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні *семінарських занять* здійснюється шляхом їх поточної перевірки.

3. Контроль виконання *індивідуальних завдань* здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів дослідження.

Розподіл балів, які отримують студенти.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, за виконанні ІНДЗ та контрольний модуль (іспит). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент до іспиту, у сумі становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (іспит). Питання *самостійної роботи* включені до завдань модульного контролю і оцінюються при модульному контролі. Додатково студент може отримати до 10 балів за виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Шкала оцінювання

Поточне опитування, тестування та самостійна робота	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1	

T 1	3
T 2	6
T3	6
T 4	4
T 5	4
T 6	4
T 7	3
Сума	30
Змістовий модуль 2	
T 8	4
T 9	4
T 10	5
T 11	5
T 12	5
T 13	7
Сума	30
Іспит	
	40
Всього	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання)

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu->

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyivlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriiia-fedkovycha/>

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Возняк Г. В. Сучасні теорії та парадигми регіонального розвитку: практичний вимір для України // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 5. – С. 671-677.
2. Джаман В. О., Джаман Я. В. Географія міграцій населення України: наслідки російської агресії // Український географічний журнал. 2024. № 1. С. 40 - 48 .
3. Джаман В. О., Джаман В. Я. Просторовий прояв міграційних потоків внутрішньо переміщених осіб в Україні // Український географічний журнал. 2024. № 4. С. 55 – 63.
4. Захарченко В. І. Відновлення України від наслідків війни на засадах неоекономіки: секторальний та просторовий підходи // Український географічний журнал. 2022. № 4. С. 23–36.
5. Маруняк Є. О., Палеха Ю. М., Криштоп Т. В. Планування просторового розвитку в умовах війни і відбудови: бачення для України // Український географічний журнал. 2022. № 4. С. 13–22.
6. Медвідь В.Ю. Сучасні концепції та теорії економічного регіонального розвитку // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2013. - № 2 (71). – С. 66-70.
7. Пирожков С. І. Національна стійкість України: стратегія забезпечення // Український географічний журнал. 2022. № 2. С. 3–10.
8. Приходченко Т.А. Теорії та концепції регіонального розвитку // Ефективна економіка. – 2016. - № 9.
9. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект). Серія «Збалансований розвиток». – 2017. - №8. – 44 с.
10. Dzhaman V., Dzhaman Ya. Social-geographic zoning of Ukraine: history, present days, viability // Науковий вісник Чернівецького університету: серія «Географія». – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2024. – Вип. 849. – С. 33 – 39.

Додаткова література:

1. Гукалова І. В., Маруняк Є. О., Лісовський С. А., Мозговий А. А., Покляцький С. А. , Горміз О. В. Просторова справедливість: географічна концептуалізація в умовах війни в Україні // Український географічний журнал. 2024. № 2. С. 24–32.
2. Джаман В. О., Джаман Я. В. Суспільно-географічне районування як методичний підхід управління регіональним розвитком території України //

Регіон – 2022: стратегія оптимального розвитку. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 24 листопада 2022 р.). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – С. 27 – 29.

3. Дідух Я. П., Маруняк Є. О., Лісовський С. А., Куземко А. А., Чехній В. М. Методологічні аспекти типізації впливів на довкілля, спричинених російською агресією в Україні // Український географічний журнал. 2024. № 2. С. 3–12.

4. Дронова О., Запотоцький С. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст. Навчально-методичний посібник. – К.: Прінт-сервіс, 2018. – 214 с.

5. Захарченко В. І. Відновлення України за принципом “building back better”: регіональний підхід // Український географічний журнал. 2025. № 2. С. 78–92.

6. Мальчикова Д. С., Пилипенко І. О., Остапенко П. О. Просторові та суспільні виклики відновлення деокупованих територій Херсонщини // Український географічний журнал. 2025. № 2. С. 67–77.

7. Мельничук Г. В., Дронова О. Л. Інтегрований міський розвиток: організація комунікацій в рамках планувального процесу // Український географічний журнал. 2025. № 3. С. 61–74.

8. Пістун М. Д., Мельничук А. Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку України: Навч. посібник. – 3-є видання. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2013. – 290 с.

9. Руденко Л. Г., Лісовський Л. А., Маруняк Є.О., Голубцов О. Г., Дронова О. Л., Мозговий А. А., Чехній В. М., Фаріон Ю. М., Варуха А. В. Аналіз стратегій регіонального і місцевого розвитку України на шляху досягнення «Цілей 2030» // Український географічний журнал. 2022. № 1. С. 8–17.

10. Czaplinski P., Dzhaman V. Problems of the Ukrainian labor market // Journal of Geography, Politics and Society. – 2019. – Vol. 9, № 4. – P. 24-34.

11. Czaplinski P., Dzhaman V. Features of contemporary migration of the population of Ukraine: dynamics, directions, scale, problem // Journal of Geography, Politics and Society. – 2023. – Vol. 13, #3. – P. 22-33.

ПРИМІТКА

Детальна інформація щодо вивчення курсу «Сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування» висвітлена у робочій програмі навчальної дисципліни

https://media.chnu.edu.ua/media/ybvdvwxi/rp-suchasni-konts-rr-i-pp.pdf?_gl=1*1vs7t3p*_ga*MTE5OTYzOTE1Ny4xNjMxMTg3ODEx*_ga_Q6273NZQ6Z*_czE3NzQ5NTY0Njkkbzg0JGcxJHQxNzc0OTU3Nzk2JGo0OCRsMCRoMA..

